

Biskop Atle Sommerfeldt:

Preken Borg 50 år jubileumsgudstjeneste

Vestre BORGESYSSSEL prosti

”Gi oss i dag vårt daglige brød”

Moss kirke – 10.november 2019 – 22.s.i treenighetstiden

3 Mos 19,1-2; 16-18; 33-34 // Jak 2,1-9 // Luk 10,25-37

Borg bispedømme er ungt, bare 50 år. Men vi er bispedømmet med flest medlemmer. Så la ingen forakte oss for vår ungdoms skyld! Vi er et stort og mangfoldig «vi». Vi er mennesker med mange forskjellige tros - og livsfortellinger og vi møtes i hundretusener i løpet et år i en av våre 138 kirker, de eldste 900 år gamle, den yngste i det raskt utbyggende Jessheim sentrum.

Kirkerommene uttrykker i kunst og arkitektur ulike tiders bilder av den kristne tro og former landskapet de er en integrert del av. Gjennom alle disse tusen årene har mennesker i lokalsamfunnene våre henvendt seg til Gud i fortvilelse og glede, med tårer i sorg og fryd, i stillhet og i jublende lovsang.

Når livserfaringene gjør det umulig å forme i ord det som ligger en på hjertet, gir bønnen Jesus lærte menneskene de ordene som omfatter hele livet og alle erfaringene vi gjør oss. To av dem - «La ditt rike komme, la din vilje skje på jorden som i himmelen» - er konsentrert til jubileet, bispedømmet og hele Den norske kirkes visjon: «Mer himmel på jord». Visjonen er en bønn og et oppdrag og samler kirkens misjon, budskapet vi er sendt til verden med.

Fader vår gir også rom for hele hverdagslivet vårt. Når vi ber «gi oss i dag vårt daglige brød» løftes «alt det som hører med til hele livet vårt her i verden ... flere ting hører med til dette livet. En ting er at kroppen vår må ha mat og klær og andre nødvendige ting. Men det hører også med at vi kan leve i fred og ro blant de menneskene som vi daglig ferdes blant, i handel og vandel og annet samkvem, både hjemme og i nabolaget, i vårt borgerlige liv og i forhold til staten», slik det heter i Luthers store katekisme.

Det er en stor nåde i dette. Jesus løfter hverdagslivet vårt inn for Den hellige og skaper ved denne bønnen en himmel, en guddommelighet i hverdagserfaringene. Det er i hverdagserfaringene våre vi kan se glimt av Guds himmel på jord som jubileumssalmen vår gir så fine bilder av.

Tekstene vi har hørt lest i dag vender blikket vårt fra oss selv og våre egne behov for «daglig brød» til det fellesskapet vi er en del av og lever sammen med. Bønnen har jo flertallsformene «oss» og «vårt». Flertallsformene viser at bønnen ikke er begrenset til vår nærmeste familie, etnisk gruppe eller nasjon. «Oss» er hele Guds menneskehet som Gud har gitt ressurser i naturen og arbeidskraft nok til «daglig brød» for vår alles overlevelse, «enough for everybody's needs, but not for everybody's greed» - «nok for alles behov, men ikke for alles grådighet» - slik Ghandi formulerte det.

Det var store forskjeller mellom folks økonomiske kapasitet også i urkirken. Lukas skriver til menigheter med både jøder, grekere og romere, mest sannsynlig i Lille- Asia, mens Jacob skriver til jødisk dominerte menigheter utenfor Palestina. I begge kontekster begynte forsamlingene å gjenspeile økonomiske ulikheter i samfunnene de var en del av. Da ble det nødvendig å tolke Jesu visjoner inn i et alminnelig liv innrettet på at Jesu gjenkomst i herlighet ville trekke ut. Men hverdagslivet i de kristne forsamlingene skulle bære Jesu visjon for mennesker og samfunn ut til folket. Kanskje var dette begynt å bli utydelig i menighetene. I alle fall finner de to forfatterne det nødvendig å løfte frem grunnleggende kvaliteter ved dåpslivet:

Den overleverte forventningen fra den hebraiske bibelen om å elske sin neste som seg selv gjelder fortsatt. Tilbedelsen av Gud skjer først og fremst i å tjene medmennesker fordi i andre mennesker, og særlig den lidende, ser en glansen av Guds himmel, for å sitere martyren Laurentius et par hundre år senere. Vi er forventet å dele Guds gaver slik at det blir nok til alle.

Dernest mener kirken alle når den sier alle. Nestekjærligheten kjenner ingen grenser. Enhver vi møter direkte eller i den globale storbyen som kommer nær oss, er vår neste og uttrykker Guds kall til oss om handling. I Guds kirke heter det ikke «Gjør jøder eller grekere eller nordmenn store først, så får vi dele det som blir igjen med de andre, hvis de fortjener det». I Guds rike er vi del av et globalt «oss» som ikke er begrenset til kirkens medlemmer, men omfatter alle mennesker. Som vi synger i barnesalmen: «Vi tar hverandres hender og setter oss i ring. Vi er en masse søsken, oss skiller ingenting, for Gud er far til alle og jorden er vårt sted, og alle verdens mennesker de er vi venner med».

Det kunne være at både jøder og grekere betraktet seg selv som samtidens moralsk mest utviklede kultur og fremhevet sine tradisjoner og verdier som overlegne andre. Og kanskje kunne de kristne samle seg om at de kristne verdiene var betydelig bedre enn de hedenske omgivelsenes. Historien gav dem jo også rett i det siste. Men i fortellingen om den barmhjertige samaritan minner Lukas oss om at også de andre, de utenfor egen tradisjon og til og med de helt utenfor, i Jesu øyne kan opptre som forbilder med etisk og kulturell kvalitet.

I dagens Norge er kanskje de ungdommene som med stor fare har flyktet fra krig og undertrykkelse langs en rute ingen andre i familiene kunne make, forbilder. Det norske samfunnet møter dem med mistenksomhet og sender dem tilbake så snart de er blitt 18 år. I et stadig mer kynisk og inhumant kulturklima ser vi ikke at de er moralske forbilder som risikerer livet for storfamiliens overlevelse.

Det ligger dypt i de aller fleste kulturer å bli imponert av de som lykkes, ikke minst økonomisk. Det ligger snublende nær for de som lever i økonomisk overflod å utvikle hovmodstanker om egen fortrefelighet. I flere religioner, også hos oss, finnes det en understrøm som anser rikdom som Guds belønning og fattigdom som Guds straff. Noen, som den store Indremisjonshøvdingen Gisle Johnson på 1890-tallet, mente at forskjellen mellom rik og fattig var en skaperordning en ikke skulle rokke ved. Han så derfor med stor skepsis på at den fremvoksende arbeiderbevegelse truet denne ordningen. Det hadde han

rett i at bevegelsen gjorde og bidro til at den bibelske visjonen av forholdet mellom rik og fattige ble kom nærmere i Jakobs ånd. Han understreker at vi ikke skal gjøre forskjell på folk i måten vi behandler dem på og understreker hvordan store forskjeller svekker tilliten mellom mennesker, i menigheten som i samfunnet for øvrig.

I Borg bispedømme øker de økonomiske forskjellene mellom folk. En betydelig andel sitter fast i lavinnteksthusholdninger og forskning viser at forbedringen av levekårene stopper opp for denne gruppen. Lønnsinntektene deres forblir lave, mens de rikeste rykker i fra. I følge Oxfam eier 28 mennesker like mye som 3,5 milliarder mennesker, og en tilleggsskatt på 0,5% på de 1% rikeste ville finansiere 265 millioner barns skolegang. Økonomiprofessor Kalle Moene betegner dagens situasjon som en «forskjellskrise», svært tydelig globalt, og i økende grad også hos oss. Det er en krise for dem som sliter med å få endene til å møtes, men det er en enda større krise at for mange rike sniker seg unna forpliktelsen til å dele.

«Gi oss i dag vårt daglige brød». Den barmhjertige samaritan gjorde denne bønnen og så at den lidende og ham selv var en del av dette samme «oss». Måtte Gud gi oss styrke og visdom når vi dag mottar den korsfestede og oppstandnes kropp og blod til et liv i sann tro i nestekjærlighetens tjeneste. I Sønnens kamp og seier over dødens, ondskapens og svikets krefter i oss og rundt oss, frigjorde Gud oss til kamp for at alle våre «nester» får del i det daglige brødet som Gud, vår skaper og livgiver, har gitt oss. Måtte Gud tilgi oss vår skyld og gi oss styrke til å betale våre skyldnere.

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd, som var og er og blir, en sann Gud fra evighet og til evighet.